

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
МУКАЧІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

Предметна (циклова) комісія викладачів мистецьких та технологічних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ВК 4.1 «КЕРІВНИК ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ЗАКЛАДІ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»**

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 012 Дошкільна освіта

(шифр і назва спеціальності)

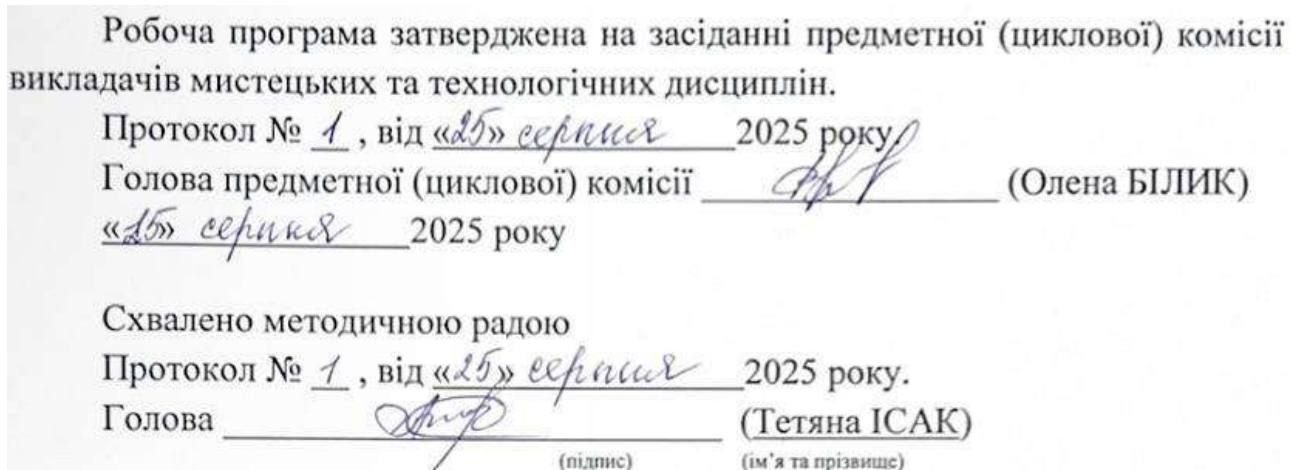
відділення дошкільне

(назва відділення)

Робоча програма з дисципліни «Керівник образотворчого мистецтва в закладі дошкільної освіти» для здобувачів освіти з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 012 Дошкільна освіта, фаховий молодший бакалавр, ВСП «ГПФК МДУ», 2025 р. — 36 с.

Розробник:

Леся БЕСПАЛЬКО — викладач образотворчого мистецтва з методикою навчання, спеціаліст вищої категорії, «старший викладач»;

©Беспалько Л.А., 2025 рік
©ВСП «ГПФК МДУ», 2025 рік

Відомості про перезатвердження робочої програми:

Робоча програма затверджена на засіданні предметної (циклової) комісії викладачів мистецьких та технологічних дисциплін.

Протокол № __, від «__» _____ 202__ року.
Голова предметної (циклової) комісії _____ (_____)
підпис Ім'я та ПРІЗВИЩЕ
«__» _____ 202__ року

Робоча програма затверджена на засіданні предметної (циклової) комісії викладачів мистецьких та технологічних дисциплін.

Протокол № __, від «__» _____ 202__ року.
Голова предметної (циклової) комісії _____ (_____)
підпис Ім'я та ПРІЗВИЩЕ
«__» _____ 202__ року

Робоча програма затверджена на засіданні предметної (циклової) комісії викладачів мистецьких та технологічних дисциплін.

Протокол № __, від «__» _____ 202__ року.
Голова предметної (циклової) комісії _____ (_____)
підпис Ім'я та ПРІЗВИЩЕ
«__» _____ 202__ року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)
Модулів: 1	Спеціальність 012 Дошкільна освіта	Рік підготовки: 4-й
Змістових модулів: 3		Семестр VIII
Загальна кількість годин: 90 год.		Лекції 30 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних: 3 год. самостійної роботи здобувача освіти: 3 год.		Практичні 18 год.
	Самостійна робота 42 год.	
	Вид контролю: VIII сем. – залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: для денної форми навчання — 48/42 год.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма з навчальної дисципліни «Керівник образотворчого мистецтва в закладі дошкільної освіти» укладена згідно з навчальним планом ОПС «фаховий молодший бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта та спрямована на виконання вимог Закону України «Про освіту», «Закону про вищу освіту», «Закону про фахову передвищу освіту», Державного стандарту (базового компоненту) дошкільної освіти.

Вивчення навчальної дисципліни «Керівник образотворчого мистецтва в закладі дошкільної освіти» спрямоване на опанування здобувачами фахової передвищої освіти теоретичними та практичними знаннями відповідно до спеціальності, активне залучення їх до самостійної навчальної, наукової діяльності, що сприяє формування у здобувачів освіти професійних педагогічних якостей та компетентностей. Навчальним планом та програмою передбачено вивчення навчальної дисципліни (за вибором здобувача освіти) протягом 8 навчального семестру. Програма складена з урахуванням дидактичних принципів, сучасних програм навчання і виховання дітей дошкільного віку, та спрямована на формування професійних компетентностей майбутніх педагогічних працівників галузі дошкільної освіти.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Керівник образотворчого мистецтва в закладі дошкільної освіти» безпосередньо пов'язана з дошкільною педагогікою, дитячою психологією, українською та дитячою літературою, мистецтвознавством, народознавством, фаховими методиками дошкільної освіти та ін.

Метою вивчення дисципліни є процес оволодіння здобувачами освіти знаннями з основ образотворчого мистецтва (малювання і ліплення), формування умінь і навичок необхідних для організації та проведення занять з малювання і ліплення під час гурткової роботи, а також вивчення методичних аспектів організації освітньої діяльності даного процесу в закладі дошкільної освіти.

Мета навчальної дисципліни — психолого-педагогічна та методична підготовка майбутніх фахівців до здійснення художньо-естетичного виховання дітей дошкільного віку засобами образотворчого мистецтва і художньо-творчої діяльності; оволодіння сучасними методами організації образотворчої діяльності дітей на різних етапах дошкільного дитинства; поглиблення професійної підготовки педагогічних працівників дошкільних освітніх закладів у галузі художньої освіти, розвиток уяви, творчого мислення, естетичного смаку, спонукання здобувачів освіти до креативності в педагогічному процесі.

Завданнями дисципліни є:

- ознайомлення з принципами організації гурткової роботи з образотворчої діяльності в закладі дошкільної освіти;

- ознайомлення з основними видами і жанрами образотворчого мистецтва, засобами їх художньої виразності;
- вивчення питань розвитку історії світового та українського образотворчого мистецтва;
- вивчення спеціальних досліджень, присвячених ознайомленню дошкільників з різними видами образотворчого мистецтва;
- оволодіння знаннями про особливості розвитку у дітей дошкільного віку, образотворчих здібностей;
- розвиток умінь виконувати мистецьких аналіз творів образотворчого мистецтва, здійснювати їх відбір для дітей дошкільного віку, аналізувати дитячі образотворчі роботи;
- удосконалення художньо-зображувальних умінь галузі малюнка, живопису, декоративних розписів, скульптури, аплікації, витинання та конструювання;
- навчити виготовляти різноманітні наочно-методичні посібники для дітей, складати розробки занять з різних видів образотворчої діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти повинні

знати:

- пріоритетні напрямки сучасної системи дошкільної освіти;
- особливості розвитку у дітей дошкільного віку образотворчих здібностей;
- шляхи формування дитячої творчості в різних видах образотворчої діяльності;
- альтернативні підходи до планування образотворчої діяльності, напрямки інноваційно-пошукової діяльності педагога в галузі даної методики;
- організацію та планування занять у різних вікових групах;
- сучасні методичні технології навчання дітей образотворчій діяльності;
- завдання образотворчої діяльності в закладах дошкільної освіти;
- особливості організації та методичку проведення занять з образотворчої діяльності в закладі дошкільної освіти.

вміти:

- планувати роботу з образотворчої діяльності на заняттях та в повсякденному житті;
- складати конспекти занять, тексти дидактичних ігор та вміти проводити їх;
- аналізувати психолого-педагогічну літературу з методики організації образотворчої діяльності, виходячи з сучасних вимог та досліджень;
- діагностувати естетичний розвиток дітей, їх практичні навички та вміння;
- використовувати різноманітний матеріал та цікаві техніки на заняттях

- ліплення, малювання та аплікації;
- проводити роботу з обдарованими дітьми, та з дітьми з особливими освітніми потребами;
 - виготовляти наочні посібники для занять з дошкільнятами;
 - володіти певною системою методичних засобів, за допомогою яких забезпечується успішна організація навчального процесу;
 - визначати найбільш педагогічно ефективні форми і методи організації навчальної роботи, зважаючи на особливості розвитку у дітей дошкільного віку, їх образотворчих здібностей.

Вивчення навчальної дисципліни спрямоване на формування професійних компетентностей майбутніх педагогів, до складу яких входять:

Загальні компетентності:

Інтегральна компетентність (ІК):

ІК 1. Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій та фахових методик дошкільної освіти та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль за іншими особами у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здійснення безпечної діяльності.

ЗК 8. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові, предметні компетентності) (СК):

СК 1. Здатність до формування наскрізних умінь у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку: виявляти творчість та ініціативність, керувати емоціями, висловлювати та обґрунтовувати власну думку, критично мислити, ухвалювати рішення, розв'язувати проблеми та співпрацювати в колективі.

СК 5. Здатність до формування у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку взаємин з оточенням (предметним, природним, соціальним).

СК 6. Здатність до розвитку психічно-емоційної сфери особистості дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

СК 9. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста, поваги до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів, народних символів).

СК 11. Здатність до організації та керівництва ігрової, художньо-естетичної, пізнавально-дослідницької діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

СК 12. Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку елементарних уявлень про різні види мистецтва та засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності в різних видах мистецтва.

Програмні результати навчання:

РН 5. Виявляти та узагальнювати результати різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку з використанням педагогічних технологій.

РН 8. Визначати концептуальні засади, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН 9. Визначати завдання, зміст специфічно дитячих видів діяльності (предметно-практичної, ігрової, пізнавальної) та організувати їх відповідно до освітніх програм.

РН 14. Формувати компетентності у просторі освітніх напрямів роботи закладу дошкільної освіти через організацію самостійної творчої діяльності (ігрової, художньо-естетичної) дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН 15. Визначати особливості та способи організації провідної (ігрової) діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку в освітньому процесі закладів дошкільної освіти.

Вивчення навчальної дисципліни «Керівник образотворчого мистецтва в закладі дошкільної освіти» здійснюється у формі лекцій, практичних занять та самостійної роботи. Теоретичні заняття проводяться у формі лекцій з поєднанням різних методів та прийомів навчання. Тематика практичних занять спрямована на поглиблення теоретичних знань здобувачів освіти та формування практичних навичок роботи з матеріалами, необхідними для організації навчального процесу та проведення гурткової роботи в закладі дошкільної освіти з образотворчого мистецтва. Під час практичних занять здобувачі освіти можуть виготовляти дидактичні ігри та наочність для проведення занять, складати конспекти занять, моделювати та проводити фрагмент занять з наступним обговоренням, створювати роботи з використанням нетрадиційних технік малювання.

Програма курсу розрахована на 90 годин. З них 30 — лекційних, 18 — практичних, 42 — самостійна робота. Форма контролю — залік (VIII семестр).

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні основи та методичні аспекти організації гурткової роботи з образотворчого мистецтва в ЗДО

Тема 1. Особливості організації гурткової роботи в ЗДО.

Значення мистецтва для виховання і розвитку дітей. Види образотворчої діяльності, які використовуються в роботі з дошкільного віку.

Організація гурткової роботи у закладі дошкільної освіти.

Нормативно-правові та методичні документи які регламентують роботу гуртків у закладі дошкільної освіти.

Види образотворчої діяльності: малювання, ліплення, аплікація — види образотворчої діяльності. Конструювання — вид дитячої продуктивної творчості. Характеристика способів зображення, їх взаємозв'язок.

Тема 2. Планування роботи гуртка образотворчого мистецтва у закладі дошкільної освіти.

Гурток як самостійна додаткова форма організації освітнього процесу в дошкільному закладі. Документація.

Програми роботи гуртка образотворчого мистецтва, їх аналіз.

Мета, завдання, структура програми гуртка образотворчого мистецтва

Сучасні програми «Дитина в дошкільна роки», «Дитина», «Українське дошкільля», парціальні та авторські в організації роботи гуртка ОМ.

Основні принципи дидактики, на яких будується зміст програми навчання образотворчої діяльності: науковість, доступність, послідовність та систематичність, наочність, свідоме засвоєння дітьми знань і вмінь, індивідуальний підхід до дітей.

Тема 3. Вплив образотворчого мистецтва на всебічний розвиток дітей дошкільного віку.

Вплив образотворчої діяльності на розумовий розвиток дітей, їх сенсорне виховання. Образне пізнання навколишнього світу та розвиток психічних процесів, мислення дошкільників. Підготовка до школи, формування навчальної діяльності.

Естетичне виховання — основне завдання зображувальної діяльності. Розвиток естетичного сприймання та емоцій, формування естетичних почуттів, естетичного ставлення до дійсності, естетичних оцінок та художнього смаку.

Розвиток художньої творчості дітей. Формування узагальнених способів зображення предметів і явищ світу, що оточує, образних уявлень, втілення

власного задуму, індивідуальне вираження дитини через художню творчість, емоції, ставлення до зображуваного, виразність образів та ін.

Суспільна спрямованість дитячої творчості. Виховання морально-вольових якостей та формування особистості дитини. Зображувальна діяльність як продуктивна діяльність, що вимагає поєднання розумової та фізичної активності дітей. Засвоєння навичок роботи з різними матеріалами.

Тема 4. Методи і прийоми навчання.

Визначення методів і прийомів навчання. Традиційна класифікація методів — словесні, наочні, практичні.

Сучасна класифікація методів — інформаційно-рецептивні, репродуктивні, дослідницькі, евристичні, метод проблемного викладу. Зміст різноманітних методів та прийомів у процесі навчання дітей образотворчої діяльності та вимоги до них. Диференційований вибір методів та прийомів з урахуванням віку дітей, їх знань, досвіду.

Використання ігрових прийомів у різних вікових групах.

Альтернативні підходи до планування образотворчої діяльності. Значення планування для цілеспрямованого формування образотворчих умінь і навичок, забезпечення системи в роботі. Організація зберігання дитячих робіт; фронтальне збереження робіт за певними темами занять, вибіркова форма збереження окремих робіт-саморобок; індивідуальні папки дитини; оформлення альбомів, організація виставок.

Добір художніх творів для дошкільників. Вимоги до творів мистецтва (доступність змісту, виразних та зображувальних засобів, виховна та пізнавальна цінність). Форми, методи та прийоми ознайомлення дітей з мистецтвом, забезпечення цілісного сприймання твору. Ознайомлення із закарпатським образотворчим мистецтвом.

Тема 5. Організація та проведення гурткових занять з образотворчого мистецтва.

Заняття — основна форма навчання дітей зображувальної діяльності. Особливості організації занять в різних вікових групах. Типи занять. Підготовка вихователя до занять. Робота в методичному кабінеті: добір матеріалів із зображувальної діяльності.

Естетичні вимоги щодо оформлення дошкільного навчального закладу. Вплив інтер'єра закладу дошкільної освіти на естетичне виховання дітей.

Підготовка дітей до занять. Організація чергувань в різних вікових групах. Підготовка матеріалів та обладнання з урахуванням виду діяльності. Структура заняття. Нетрадиційні форми організації занять.

Інноваційно-пошукова робота педагога в організації образотворчої діяльності дітей.

Поняття про інноваційну діяльність. Інноваційні тенденції в організації образотворчої діяльності дошкільників. Передовий педагогічний досвід роботи сучасних дошкільних навчальних закладів з організації образотворчої діяльності. Використання нових нетрадиційних підходів під час занять в закладі дошкільної освіти.

Тема 6. Використання посібників (наочні, дидактичні) на гурткових заняттях образотворчого мистецтва.

Дидактична гра, дидактичний посібник. Посібники на гурткових заняттях з образотворчого мистецтва. Індивідуальні картки. Самостійна художня діяльність дітей. Куток самостійної художньої діяльності, вимоги до його оформлення.

Організація образотворчої діяльності під час гурткових занять

Зміст і значення самостійної образотворчої діяльності дітей. Виявлення їхніх інтересів. Виконання індивідуальних і колективних робіт. Проведення дидактичних ігор і використання альбомів для розфарбовування; цікаві заняття з дітьми в різні пори року в приміщенні та на повітрі (малювання на асфальті, створення споруд та іграшок з піску, паличок, камінців; створення скульптури із снігу, круги та ін. Взаємозв'язок зображувальної діяльності з іншими видами діяльності.

Особливості педагогічного керівництва образотворчою діяльністю дітей поза заняттями. Робота вихователя з підгрупами та окремими дітьми.

Стимулювання ініціативи та творчості дітей, залучення їх у грі, до оформлювальної діяльності в групі. Організація оформлення групи, виставок, дитячої творчості, народного та сучасного декоративного мистецтва з використанням репродукцій, фотографій, альбомів, листівок. Матеріали та обладнання для самостійної образотворчої діяльності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Малювання

Тема 1. Предметне малювання

Малювання дітьми третього року життя

Виховання інтересу до малювання у дітей третього року життя. Виникнення і розвиток інтересу до малювання у дітей першої молодшої групи. Розвиток рухів рук, правильна посадка при малюванні.

Навчання дітей проведення прямих вертикальних та горизонтальних ліній, підготовка до зображення предметів округлої форми.

Впізнавання дітьми схожості малюнка з предметами за різними ознаками: за кольором, формою, рухом та ритмом. Розвиток асоціацій.

Ознайомлення дітей з предметами та явищами світу, що оточує. Розвиток сприймання, відчуття; збагачення досвіду дітей шляхом активного пізнання

дійсності. Залучення дітей до навчання на заняттях, виробляти вміння слухати пояснення, бачити та відтворювати певні дії, розуміти свій малюнок та ін.. Виховання позитивного емоційного ставлення до малювання, малюнка, зображуваних предметів та явищ. Засвоєння дітьми певних технічних навичок малювання.

Розуміння деяких виражальних засобів: ритм, колір.

Розподіл програмного матеріалу. Особливості проведення перших занять. Виконання дітьми завдань індивідуально та з вихователем

Використання різних методів і прийомів навчання, показ правильних технічних прийомів малювання та засобів зображення; прийом пасивних рухів; ігрові прийоми, слово вихователя; вірші, пісні, потішки в навчанні малювання.

Використання індивідуального підходу при роботі з дітьми.

Організація перегляду малюнків, розвиток вміння радіти різноманітності, яскравості; відзначати схожість намальованого з предметом чи явищем.

Малювання дітьми четвертого року життя

Виховання стійкого інтересу до малювання. Розвиток спостережливості, образного сприйняття, збагачення зорових уявлень, виділення естетичних якостей предмета: кольору, форми, ритму, деяких особливостей. Розвиток активності, уяви, творчості, формування умінь самостійно задумувати зміст свого малюнка та втілювати задум.

Продовження розвитку координації рук та зорового контролю. Виховання вміння слухати вихователя, слідкувати за його діями; малюючи, виконувати певні правила.

Підведення дітей до розуміння й передачі характерного забарвлення предметів, використання кольору за власним бажанням.

Навчання техніки малювання олівцем та гуашшю.

Поступове, послідовне здійснення навчально-виховних завдань. Формування вмінь проводити лінії різного характеру, малювати округлі, прямокутні форми та використовувати ці вміння при передачі предметних зображень, побудованих на різних сполученнях: величин, форм, ліній. Орієнтовна тематика.

Малювання дітьми п'ятого року життя

Виховання інтересу до процесу малювання та його результатів. Розвиток умінь давати оцінку своєму малюнку, отримувати радість від досягнутого успіху.

Навчання дітей розрізняти та зображувати геометричні фігури, знаходити схожість з ними в частинах предмета; передавати будову предмета, його відносну величину, колір. Формування узагальненого підходу до процесу зображення предметів: спочатку найбільш значних частин, далі — менших і деяких деталей. Підведення дітей до свідомої передачі виразності образів.

Розвиток міцного навичку володіння олівцем та пензлем: положення руки, характер рухів, сила натиску, темп та ін.

Нормування розуміння взаємозв'язку техніки малювання та якості малюнка.

Удосконалення умінь та навичок, набутих в попередніх групах. Поступове засвоєння предметних зображень більш складної будови з передачею їх особливостей. Орієнтовна тематика. Використання в змісті занять сезонної тематики, облік місцевих умов і вражень дітей.

Формування та удосконалення протягом року техніки малювання. Залучення дітей до колективної творчості.

Використання інформаційно-рецептивного методу: спостереження, обстеження, показ узагальнених способів зображення та ін. Формоутворюючі рухи руки — основа самостійності дитини у визначенні способів зображення предмета.

Використання музики, віршів, потішок. Формування правильних технічних прийомів дій із зображувальними матеріалами. Роль індивідуальних форм роботи з дітьми та ігрових прийомів.

Стимулювання емоційної реакції дітей на отримані результати: подив, захоплення, радість, доброзичливість різноманітними прийомами навчання.

Малювання дітьми шостого року життя

Навмисний і свідомий характер малювання у дітей шостого року життя. Виховання інтересу у дітей до якості виконання завдання: самостійний пошук виразних засобів в передачі образів теми, самоконтроль в процесі малювання, увага до техніки виконання та ін. Навчання зображення різних предметів і образів з передачею характерного в динаміці.

Удосконалення техніки малювання олівцями і гуашшю. Навчання прийомам малювання акварельними фарбами, восковою крейдою, простим графітним олівцем та іншими матеріалами.

Ускладнення програмного матеріалу. Малювання предметів з натури, з уяви і пам'яті. Відображення вражень і спостережень: предмети оточуючої дійсності, свій казковий образ і образи улюблених героїв. Поступове ускладнення техніки малювання різними матеріалами. Навчання аналізувати предмет при його сприйманні. Звернути увагу дітей не тільки на будову предмета, форму, величину, колір, деталі, ай на його типові особливості. Формування розуміння дітьми залежності якості зображення від знання предмета. Навчання дітей узагальненим способам зображення: порівняння предметів, виділення загальних закономірностей і особливостей в однорідних групах, запитання дітям, спрямовані на розвиток творчості, і самостійність у виборі способів зображення, залучення дітей до показу прийомів дій та ін.

Роль слова в передачі виразності образу. Поради вихователю щодо рекомендацій, спрямованих на індивідуальний підхід до дітей. Роль вправ та ігрових прийомів у навчанні зображувальних і технічних навичок. Навчання аналізувати малюнки залежно від поставленого завдання, бачити позитивні

сторони й помилки. Заохочення до ініціативи, проявлення творчості, виховання естетичних почуттів.

Тема 2. Сюжетне малювання

Особливості сюжетного зображення дітьми молодшого дошкільного віку. Навчання сюжетного малювання дітей середнього дошкільного віку на основі об'єднання кількох предметів одним змістом (з рівним розташуванням на аркуші). Підведення дітей до цілеспрямованої передачі виразності образів. Значення слова педагога у навчанні сюжетного малювання (поради, запитання, художнє слово та ін.) для передачі виразності образів, прояву самостійності в творчості дітей.

Ускладнення композиційних навичок при передачі зв'язного змісту дітьми старшого дошкільного віку. Стимулювання творчості дітей (відображень і спостережень). Самостійний пошук зображувальних та виразних засобів, уміння продумувати та втілювати композицію.

Відображення в малюнках сезонних явищ природи, зображення суспільного життя — праця, свята, відпочинок, малювання за сюжетом казок, екранізованих творів.

Навчання зображення сюжетів, дійових осіб, героїв, місця. Використання пошукових та евристичних методів. Місце наочності перед заняттями. Розвиток інтересу до розглядання ілюстрацій, репродукцій напередодні занять.

Тема 3. Декоративне малювання

Значення декоративного малювання для виховання і розвитку дошкільників. Засвоєння дітьми техніки малювання декоративних елементів в середній групі: прямих ліній, мазків, кіл. Навчання різноманітного розташування візерунків на різних формах (на смужці, колі, квадраті, силуетних формах) з передачею симетрії, кольору. Створення візерунків за зразком та задумом. Послідовне ускладнення змісту занять. Залучення дітей до колективної творчості. Використання інформаційно-рецептивних методів та прийомів: розглядання виробів декоративно-прикладного мистецтва, ілюстрацій, аналіз зразків візерунків, частковий показ способу зображення, показ жестом, роль слова у навчанні. Важливість емоційного сприймання дітьми предметів декоративно-прикладного мистецтва. Використання музики, потішок. Роль індивідуальних форм роботи з дітьми та ігрових прийомів.

Розвиток естетичного сприймання творів декоративно-прикладного мистецтва. Засвоєння способів малювання нових елементів візерунка кінцем пензля. Створення більш складних симетричних композицій на різноманітних формах та силуетах за мотивами народного мистецтва, розвиток уміння використовувати характерні кольорові сполучення для вишивки, кераміки, розписів та ін.

Поступове ускладнення малювання візерунків за мотивами народного та сучасного декоративного мистецтва. Орієнтовна тематика занять. Навчання аналізувати вироби народного мистецтва та зразки. Спрямованість роботи вихователя на розвиток творчості та самостійності у виборі композиції, кольору, засобів зображення; залучення дітей до показу своїх малюнків та ін. Навчання аналізувати візерунки, обґрунтовувати оцінку роботи. Заохочення прояву творчості, виховання художнього смаку.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Ліплення

Тема 1. Ліплення. Види ліплення. Способи та прийоми ліплення.

Скульптура. Види скульптури. Ліплення як процес. Способи і прийоми ліплення. Завдання і зміст програми з ліплення у різних вікових групах. Особливості навчання ліпленню дітей дошкільного віку.

Тема 2. Методика навчання ліпленню у різних вікових групах

Ліплення дітьми молодшого дошкільного віку

Особливості пластичної форми, створюваної дітьми чотирьох років.

Зображення простих односкладових предметів і предметних зображень з кількох частин. Передача форми і величини. Підведення до вираження сюжетно-ігрового задуму, до передачі виразності. Розвиток технічних навиків. Виховання емоційного відношення до занять з ліпленням.

Поступове ускладнення програмного матеріалу.

Послідовне ускладнення прийомів ліплення: розкачування, розплющування, заціпування, для отримання найпростіших форм. Орієнтовна тематика. Ліплення за задумом дітей.

Обстеження предметів за участю різних аналізаторів. Особливості використання показу способів зображення в ліпленні знайомих форм (залучати дітей, їх досвід). Ігрові прийоми в навчанні малюків. Роль вправ. Аналіз дитячих робіт.

Ліплення дітьми середнього дошкільного віку

Особливості пластичної форми, створюваної п'ятилітніми дітьми. Формування стійкого інтересу до занять ліпленням. Розвиток естетичного сприймання форми, симетрії, пропорції, відчуття ритму. Навчання зображення найпростіших предметів з використанням нових форм. Передача виразності. Підведення до передачі сюжету. Навчання нових технічних прийомів ліплення. Послідовне ускладнення програм матеріалу на основі знань, умінь, навичок, набутих в попередніх групах. Орієнтовна тематика. Ліплення за задумом дітей.

Навчання дітей сприймання (бачити основну форму, елементарні пропорції, деталі). Використання часткового показу прийомів і способів ліплення з опорою на досвід дітей. Використання ігрових прийомів і художнього

слова. Заохочення до творчості, самостійності. Навчання аналізувати свої роботи, роботи інших дітей.

Ліплення дітьми старшого дошкільного віку

Особливості пластичної форми, створюваної шестирічними дітьми. Зображення предметів складнішої будови з передачею особливостей форми, відносної величини, пропорцій, характерних особливостей. Навчання сюжетного ліплення. Передача рухів, пошук вдалої пози, виразності. Ліплення рельєфів. Навчання нових способів зображення і нових технічних прийомів. Послідовне ускладнення програмного матеріалу. Вдосконалення прийомів ліплення конструктивним способом. Навчання пластичного способу в ліпленні посуду. Ліплення за мотивами народної іграшки та керамічних виробів декоративного мистецтва. Орієнтовна тематика.

Сприймання природи, творів декоративно-прикладного мистецтва, скульптури, малих форм, наочного ілюстративного матеріалу. Показ нових способів ліплення з опорою на досвід дітей. Поради і запитання, спрямовані на розвиток творчості. Формування власного задуму, пошук виразних засобів.

Навчання аналізувати дитячі роботи, бачити вдале, помічати помилки, розуміти їх причини й підбивати підсумок. Важлива роль запитань вихователя, що спрямовані на аналіз твору.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	Усього	у тому числі					
Лекц		Практ	Сем.	Лаб	Інд	С.р.	
1	2						
Модуль 1							
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи та методичні аспекти організації гурткової роботи з образотворчого мистецтва в ЗДО							
Тема 1. Особливості організації гурткової роботи в ЗДО.	4	2					2
Тема 2. Планування роботи гуртка образотворчого мистецтва у закладі дошкільної освіти.	7	4	1				2
Тема 3. Вплив образотворчого мистецтва на всебічний розвиток дітей дошкільного віку.	2	2					
Тема 4. Методи і прийоми навчання	6	2					4
Тема 5. Організація і проведення гурткових занять з образотворчого мистецтва.	10	4	1				5
Тема 6. Використання посібників (наочні, дидактичні) на гурткових заняттях образотворчого мистецтва.	6		2				4
Разом за змістовим модулем 1	35	14	4				17
Змістовий модуль 2. Малювання							
Тема 1. Предметне малювання	19	6	3				10
Тема 2. Сюжетне малювання	9	2	2				5
Тема 3. Декоративне малювання	13	3	4				6
Разом за змістовим модулем 2	41	11	9				21
Змістовий модуль 3. Ліплення							
Тема 1. Ліплення. Види ліплення. Способи та прийоми ліплення.	4	2					2
Тема 2. Навчання ліпленню дітей дошкільного віку	10	3	5				2
Разом за змістовим модулем 3	14	5	5				4
Всього	90	30	18				42

5. Робоча програма

	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
		денна форма			
		Усього	У тому числі		
Лекц	Практ		С.р.		
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи та методичні аспекти організації гурткової роботи з образотворчого мистецтва в ЗДО					
	Тема 1. Особливості організації гурткової роботи в ЗДО.	4	2	0	2
1	Вступ. Завдання, мета курсу «Керівник образотворчого мистецтва в ЗДО».	1	1		
2	Організація гурткової роботи у закладі дошкільної освіти.	1	1		
с.р.	Нормативно-правові та методичні документи які регламентують роботу гуртків у закладі дошкільної освіти.	2			2
	Тема 2. Планування роботи гуртка образотворчого мистецтва у закладі дошкільної освіти.	7	4	1	2
3 4	Гурток як самостійна додаткова форма організації освітнього процесу в дошкільному закладі. Документація.	2	2		
5	Програми роботи гуртка образотворчого мистецтва, їх аналіз.	1	1		
6 7	Мета, завдання, структура програми гуртка образотворчого мистецтва	2	1	1	
С.р.	Сучасні програми «Дитина в дошкільна роки», «Дитина», «Українське дошкілля», парціальні та авторські в організації роботи гуртка ОМ.	2			2
	Тема 3. Вплив образотворчого мистецтва на всебічний розвиток дітей дошкільного віку.	2	2	0	0
8 9	Вплив образотворчого мистецтва на всебічний розвиток дітей дошкільного віку (розумовий розвиток, естетичне виховання дітей, фізичний розвиток, розвиток сенсорної моторики, моральне виховання)	2	2		
	Тема 4. Методи і прийоми навчання	6	2	0	4
10 11	Визначення методів і прийомів навчання. Традиційна та сучасна класифікація методів навчання.	2	2		
с.р.	Використання ігрових прийомів в процесі навчання образотворчій діяльності.	1			1
с.р.	Використання нетрадиційних прийомів малювання в молодшому віці.	3			3
	Тема 5. Організація і проведення гурткових занять з образотворчого мистецтва.	10	4	1	5
12 13	Ознайомлення дітей з образотворчим мистецтвом в закладі дошкільної освіти під час гурткової роботи.	2	2		
с.р.	Взаємозв'язок видів образотворчої діяльності дошкільнят.	2			2

14	Особливості організації сучасних занять з дітьми різних вікових груп. Типи і види занять.	1	1		
с.р.	Типи і види занять з образотворчої діяльності в ЗДО.	1			1
15	Структура заняття образотворчого мистецтва. Нетрадиційні форми організації занять.	1	1		
с.р.	Нетрадиційні форми організації занять.	2			2
16	Аналіз різних видів занять.	1		1	
	Тема 6. Використання посібників (наочні, дидактичні) на гурткових заняттях образотворчого мистецтва.	6	0	2	4
17	Виготовлення та використання наочних посібників.	1		1	
с.р.	Наочні посібники на гуртку образотворчого мистецтва.	2			2
18	Виготовлення та використання дидактичних посібників.	1		1	
с.р.	Дидактичні посібники, виготовлення та застосування на гурткових заняттях	2			2
	Разом за ЗМ 1	35	14	4	17
Змістовий модуль 2. Малювання					
	Тема 1. Предметне малювання	19	6	3	10
19	Особливості навчання малюванню дітей 3 року життя.	1	1		
20	Завдання і зміст, методика навчання малюванню дітей 4 року життя.	1	1		
с.р.	Підбір віршиків, потішок до малюнків.	2			2
21	Практичне виконання малюнків з предметного малювання для дітей 3-4 років життя. Нетрадиційні способи малювання.	1		1	
с.р.	Нетрадиційні способи малювання. Предметне малювання на четвертому році життя.	2			2
22	Вікові можливості дитини 5 року життя. Особливості	2	2		
23	малювання предметів.				
с.р.	Складання орієнтовної тематики робіт для дітей 4-5 років життя.	2			2
24	Завдання і зміст, методика навчання малюванню	2	2		
25	дітей 6 року життя.				
26	Практичне виконання малюнків з предметного малювання для дітей 5 року життя. Нетрадиційні способи малювання.	1		1	
с.р.	Виготовлення наочності до занять з предметного малювання.	2			2
27	Практичне виконання малюнків з предметного малювання для дітей 6 року життя. Нетрадиційні способи малювання.	1		1	
с.р.	Зображення людей і тварин дітьми 5-6 року життя.	2			2
	Тема 2. Сюжетне малювання	9	2	2	5
28	Види і форми занять з сюжетного малювання. Сюжетне малювання з дітьми 4-5 років життя.	1	1		
29	Навчання сюжетному малюванню дітей 6 року життя. Ілюстративне малювання як вид сюжетного малюнку.	1	1		
с.р.	Зображення казкових героїв українських народних казок.	2			2

30	Виконання ілюстрацій до народних казок «Рукавичка», «Колобок», «Коза-дереза», «Ріпка».	1		1	
с.р.	Розвиток образного мислення дітей під час створення сюжетного малюнку.	2			2
31	Сюжетне малювання на тему «Я у лісі», «Мій дім». Композиція у малюнку.	1		1	
с.р.	Використання наочності на заняттях з сюжетного малювання.	1			1
	Тема 3. Декоративне малювання	13	3	4	6
32	Декоративне малювання 5-6 року життя.	1	1		
33	Ознайомлення дошкільників із творами декоративно-прикладного мистецтва України.	1	1		
с.р.	Декоративно-прикладне мистецтво України: кераміка, вишивка, ткацтво, народна іграшка та ін. Осередки народних промислів.	2			2
34	Декоративне малюванні дітьми 5 та 6 року життя. Зв'язок орнаменту з формою виробу.	1	1		
35	Декоративне малювання за мотивами української вишивки, мережив. «Серветка», «Рушник», «Вишиванка»	1		1	
36	Декоративне малювання за мотивами української кераміки (тарілка, глечик, куманець).	1		1	
с.р.	Керамічний промисел України: косівська, опішнянська, закарпатська кераміка.	2			2
37	Петриківський розпис. Писанкарство. Малювання за	2		2	
38	мотивами народних розписів.				
с.р.	Яворівська дерев'яна іграшка.	2			2
	Разом за ЗМ 2	41	11	9	21
Змістовий модуль 3. Ліплення					
	Тема 1. Ліплення. Види ліплення. Способи та прийоми ліплення.	4	2	0	2
39	Ліплення як вид роботи з образотворчої діяльності. Особливості навчання ліпленню дітей дошкільного віку.	1	1		
40	Скульптура. Види скульптури. Ліплення: способи та прийоми.	1	1		
с.р.	Скульптура. Рельєф.	2			2
	Тема 2. Навчання ліпленню дітей дошкільного віку	10	3	5	2
41	Ліплення предметів навколишньої дійсності дітьми 4 року життя.	1	1		
42	Ліплення посуду різними способами.	1		1	
43		2	1	1	
44	Ліплення птахів і тварин дітьми 5 року життя.				
45	Ліплення за мотивами народної іграшки «Свищик», «Коник».	1		1	
46	Ліплення людей дітьми 6 року життя.	1	1		
47	Людина в русі. Ліплення героїв українських народних	2		2	
48	казок.				
с.р.	Ліплення фігури людини.	2			2
	Разом за ЗМ 3	14	5	5	4
	Всього	90	30	18	42

6. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вступ. Завдання, мета курсу «Керівник образотворчого мистецтва в ЗДО».	1
2.	Організація гурткової роботи у закладі дошкільної освіти.	1
3.	Гурток як самостійна додаткова форма організації освітнього процесу в дошкільному закладі. Документація.	2
4.	Програми роботи гуртка образотворчого мистецтва, їх аналіз.	1
5.	Мета, завдання, структура програми гуртка образотворчого мистецтва	1
6.	Вплив образотворчого мистецтва на всебічний розвиток дітей дошкільного віку (розумовий розвиток, естетичне виховання дітей, фізичний розвиток, розвиток сенсорної моторики, моральне виховання)	2
7.	Визначення методів і прийомів навчання. Традиційна та сучасна класифікація методів навчання.	2
8.	Ознайомлення дітей з образотворчим мистецтвом в закладі дошкільної освіти під час гурткової роботи.	2
9.	Особливості організації сучасних занять з дітьми різних вікових груп. Типи і види занять.	1
10.	Структура заняття образотворчого мистецтва. Нетрадиційні форми організації занять.	1
11.	Особливості навчання малюванню дітей 3 року життя.	1
12.	Завдання і зміст, методика навчання малюванню дітей 4 року життя.	1
13.	Вікові можливості дитини 5 року життя. Особливості малювання предметів.	2
14.	Завдання і зміст, методика навчання малюванню дітей 6 року життя.	2
15.	Види і форми занять з сюжетного малювання. Сюжетне малювання з дітьми 4-5 років життя.	1
16.	Навчання сюжетному малюванню дітей 6 року життя. Ілюстративне малювання як вид сюжетного малюнку.	1
17.	Декоративне малювання 5-6 року життя.	1
18.	Ознайомлення дошкільників із творами декоративно-прикладного мистецтва України.	1
19.	Декоративне малювання дітьми 5 та 6 року життя. Зв'язок орнаменту з формою виробу.	1
20.	Ліплення як вид роботи з образотворчої діяльності. Особливості навчання ліпленню дітей дошкільного віку.	1
21.	Скульптура. Види скульптури. Ліплення: способи та прийоми.	1
22.	Ліплення предметів навколишньої дійсності дітьми 4 року життя.	1
23.	Ліплення птахів і тварин дітьми 5 року життя.	1
24.	Ліплення людей дітьми 6 року життя.	1
	Разом за семестр	30

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Мета, завдання, структура програми гуртка образотворчого мистецтва	1
2.	Аналіз різних видів занять.	1
3.	Виготовлення та використання наочних посібників.	1
4.	Виготовлення та використання дидактичних посібників.	1

5.	Практичне виконання малюнків з предметного малювання для дітей 3-4 років життя. Нетрадиційні способи малювання.	1
6.	Практичне виконання малюнків з предметного малювання для дітей 5 року життя. Нетрадиційні способи малювання.	1
7.	Практичне виконання малюнків з предметного малювання для дітей 6 року життя. Нетрадиційні способи малювання.	1
8.	Виконання ілюстрацій до народних казок «Рукавичка», «Колобок», «Коза-дереза», «Ріпка».	1
9.	Сюжетне малювання на тему «Я у лісі», «Мій дім». Композиція у малюнку.	1
10.	Декоративне малювання за мотивами української вишивки, мережив. «Серветка», «Рушник», «Вишиванка»	1
11.	Декоративне малювання за мотивами української кераміки (тарілка, глечик, куманець).	1
12.	Петриківський розпис. Писанкарство. Малювання за мотивами народних розписів.	2
13.	Ліплення посуду різними способами.	1
14.	Ліплення птахів і тварин дітьми 5 року життя.	1
15.	Ліплення за мотивами народної іграшки «Свищик», «Коник».	1
16.	Людина в русі. Ліплення героїв українських народних казок.	2
	Разом за семестр	18

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
1.	Нормативно-правові та методичні документи які регламентують роботу гуртків у закладі дошкільної освіти.	2	
2.	Сучасні програми «Дитина в дошкільна роки», «Дитина», «Українське дошкільля», парціальні та авторські в організації роботи гуртка ОМ.	2	
3.	Використання ігрових прийомів в процесі навчання образотворчій діяльності.	1	
4.	Використання нетрадиційних прийомів малювання в молодшому віці.	3	
5.	Взаємозв'язок видів образотворчої діяльності дошкільнят.	2	
6.	Типи і види занять з образотворчої діяльності в ЗДО.	1	
7.	Нетрадиційні форми організації занять.	2	
8.	Наочні посібники на гуртку образотворчого мистецтва.	2	
9.	Дидактичні посібники, виготовлення та застосування на гурткових заняттях	2	
10.	Підбір віршиків, потішок до малюнків.	2	
11.	Нетрадиційні способи малювання. Предметне малювання на четвертому році життя.	2	
12.	Складання орієнтовної тематики робіт для дітей 4-5 років життя.	2	
13.	Виготовлення наочності до занять з предметного малювання.	2	
14.	Зображення людей і тварин дітьми 5-6 року життя.	2	
15.	Зображення казкових героїв українських народних казок.	2	
16.	Розвиток образного мислення дітей під час створення сюжетного малюнку.	2	
17.	Використання наочності на заняттях з сюжетного малювання.	1	
18.	Декоративно-прикладне мистецтво України: кераміка, вишивка, ткацтво, народна іграшка та ін. Осередки народних промислів.	2	

19.	Керамічний промисел України: косівська, опішнянська, закарпатська кераміка.	2	
20.	Яворівська дерев'яна іграшка.	2	
21.	Скульптура. Рельєф.	2	
22.	Ліплення фігури людини.	2	
	Разом за семестр	42	

9. Форми і методи контролю

Поточний контроль з дисципліни «Керівник образотворчого мистецтва в закладі дошкільної освіти» — це оцінювання навчальних досягнень здобувача фахової передвищої освіти протягом навчального семестру за національною шкалою усіх видів аудиторної роботи (лекції та практичні заняття). Поточний контроль відображає поточні навчальні досягнення здобувача освіти в освоєнні програмового матеріалу дисципліни; спрямований на необхідне корегування самостійної роботи здобувача освіти.

Поточний контроль реалізується у формі експрес-опитування, оперативного контролю на лекційних, практичних заняттях, тестування, виступів на різних видах заняттях, перевірка практичних завдань, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання здобувачем фахової передвищої освіти тощо.

Поточний контроль здійснюється викладачем. Він розробляє чіткі критерії оцінювання всіх видів навчальної роботи у комплексному контролі знань, доводить їх до відома здобувачів освіти на початку змістовного модулю.

Система оцінювання аудиторної роботи.

Поточна аудиторна діяльність здобувача фахової передвищої освіти оцінюється за національною шкалою. Поточне оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти виконується за допомогою процедури об'єктивного контролю — усні відповіді на практичних заняттях, тестування, реферативні повідомлення, практичні завдання, участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття, моделювання ситуацій тощо.

Критеріями оцінки усних відповідей є:

Оцінюючи усну відповідь на теоретичні питання, враховується:

- ґрунтовність теоретичних знань з навчальної дисципліни;
- повнота розкриття питання;
- уміння вдало ілюструвати теоретичний матеріал;
- упевненість, переконливість суджень;
- уміння аргументувати думку;
- уміння порівнювати, робити потрібні висновки та узагальнення;
- логіка викладу думок, рівень володіння культурою мовлення;

для виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- граматична та стилістична грамотність письмової роботи.

Поточний контроль здійснюється у формі опитування та перевірки результатів виступів, практичних завдань на практичних заняттях за національною шкалою оцінок.

Оцінка	Критерії оцінювання
5 «відмінно»	Здобувач освіти дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, наводить приклади; відповідь здобувача освіти свідчить про глибоке розуміння і орієнтацію в педагогічних явищах і процесах, що вивчаються; правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача
4 «добре»	здобувач освіти розкриває правильно зміст навчального матеріалу, але на додаткові контрольні питання викладача відповідає з деякою допомогою, у викладі матеріалу припускає деякі неточності, які виправляє сам; недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.
3 «задовільно»	здобувач освіти виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але у відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача; виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, викладає матеріал не достатньо логічно й послідовно, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її
2 «незадовільно»	здобувач освіти припускається грубих помилок під час викладу матеріалу, не виправляє помилки навіть при вказівці на них викладача; виявляє повне незнання і нерозуміння навчального матеріалу, відсутність навичок аналізу педагогічних явищ та виконання практичних завдань

Оцінювання тестових завдань

Оцінка	Критерії оцінювання
5 «відмінно»	Здобувач освіти надає правильні відповіді на 80–100 % тесту
4 «добре»	Здобувач освіти надає правильні відповіді на 60–80 % тесту
3 «задовільно»	Здобувач освіти надає правильні відповіді на 40–60 % тесту
2 «незадовільно»	Здобувач освіти надає правильні відповіді на 0-40 % тесту

Здобувач вищої освіти, який не з'являвся на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав поточних оцінок, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях здобувач вищої освіти може відпрацювати пропущені практичні

заняття, презентувати самостійну роботу, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

Система оцінювання самостійної роботи здобувачів фахової передвищої освіти передбачає оцінювання різних видів завдань. Самостійна робота, яка передбачена в темі поряд з аудиторною, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Критерії оцінювання самостійної роботи:

Оцінка	Критерії оцінювання
5 «відмінно»	здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно розкриває опрацьовані питання, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить, вільно використовує набуті теоретичні знання при виконанні самостійної роботи, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок
4 «добре»	здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його в самостійній роботі; висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логічному викладі теоретичного змісту або при аналізі практичної роботи в самостійному опрацюванні
3 «задовільно»	здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але в роботі плутає поняття, практичні завдання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; виявляє неточності у знаннях при виконанні роботи, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю
2 «незадовільно»	здобувач освіти не опанував навчальний матеріал для самостійного опрацювання, не відображає в роботі правильні результати, визначення, висновки, погано орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, не виявляються практичні навички

Модульний контроль з дисципліни

Контрольний захід (модульна контрольна робота) з дисципліни «Керівник образотворчого мистецтва в закладі дошкільної освіти» проводиться 1 раз на семестр, і включає проведення контрольних заходів за всіма змістовими модулями та їх темами у формі контрольної роботи, тестування, творчого

завдання тощо. До контрольних заходів допускаються всі здобувачів освіти незалежно від результатів поточного контролю. Викладач розробляє контрольні завдання (варіанти, тести тощо) для проведення модульного контролю.

Результати контрольного заходу здобувача освіти, який не з'явився на нього, оцінюються «незадовільно» незалежно від причини. Відпрацювання контрольного заходу є обов'язковим.

У відповідності до вимог об'єктивна оцінка рівня знань з боку викладача оцінюється наступним чином:

- під час написання модульної контрольної роботи кожен здобувач освіти отримує індивідуальний варіант, що складається з двох питань і п'яти тестових завдань. На написання контрольної роботи відводиться 45 хвилин (1 академічна година). Форма проведення: письмова.

Контрольна робота оцінюється за національною шкалою. Критерії оцінювання за поточним контролем і модульною контрольною роботою наступні:

Оцінка	Критерії оцінювання
5 «відмінно»	здобувач освіти виявив всебічні і глибокі знання пройденого матеріалу з тем дисципліни, засвоїв основну і ознайомився з додатковою літературою, дає повні, обґрунтовані, теоретично вірні відповіді на всі питання; наводить вдалі приклади, абсолютно правильно розв'язує практичні завдання і дає пояснення і обґрунтування
4 «добре»	здобувач освіти виявив повне знання програмного матеріалу; засвоїв основну та додаткову літературу, виявив системний характер знань з тем дисципліни і здатний до самостійного їх поповнення, але ним допущені незначні помилки у формулюванні термінів, категорій або/та розв'язанні практичного завдання, не повністю дає обґрунтування висновків і результатів
3 «задовільно»	здобувач вищої освіти, що виявив знання основного програмного матеріалу, дає поверхові, неточні відповіді на питання, припускається суттєвих помилок у наведенні прикладів та розв'язанні практичного завдання
2 «незадовільно»	—

Підсумковий (семестровий) контроль.

Підсумковим видом контролю згідно навчального плану спеціальності 012 Дошкільна освіта є залік у VIII семестрі.

У відповідності до вимог об'єктивна оцінка рівня знань з боку викладача проводиться наступним чином: під час складання екзамену кожен здобувач освіти отримує індивідуальний білет, що складається з теоретичної частини, що містить два теоретичні питання і практичну частину — практичне завдання; на підготовку теоретичної відповіді відводиться 20 хвилин, а викладення відповіді — 10 хвилин. Форма проведення: усна.

Кожне з питань оцінюється за національною шкалою. В окремих випадках, якщо виникають сумніви в оцінці знань здобувача освіти або відповідь здобувача освіти недостатньо повна, позбавлена логічності й визначеності, викладач може задавати додаткові (уточнюючі) питання в рамках білету. Відповіді на додаткові запитання впливають на оцінювання завдань білету.

У підсумку відповіді на білет підраховується середньозважений бал (в даному випадку середньозважений бал дорівнює середньоарифметичному), що є підсумковою оцінкою за екзамен для здобувачів освіти денної форми навчання.

Підсумкова оцінка за вивчення предмета виставляється за національною шкалою і фіксується у відомості, заліковій книжці та індивідуальному навчальному плані здобувача освіти.

Відповідь на теоретичні питання оцінюється:

Оцінка	Критерії оцінювання теоретичних питань	Критерії оцінювання практичного завдання
<i>5 «відмінно»</i>	здобувач освіти виявив всебічні і глибокі знання програмового матеріалу, засвоїв основну і ознайомився з додатковою літературою, дає повні, обґрунтовані, теоретично вірні відповіді на всі питання передбачені білетом; демонструє знання і розуміння основних категорій і понять; наводить вдалі приклади, може зробити узагальнення і висновки; дає правильні відповіді на додаткові запитання викладача	практичне завдання виконане методично вірно з дотриманням вимог щодо виконання практичної роботи (малювання/ліплення, аплікація). Здобувач освіти чітко пояснює й обґрунтовує технологічну організацію процесу виготовлення виробу, складання конспекту/частини заняття, дає правильні відповіді на додаткові запитання викладача
<i>4 «добре»</i>	здобувач освіти виявив повне знання програмового матеріалу; засвоїв основну та додаткову літературу, виявив системний характер знань з дисципліни і здатний до самостійного їх поповнення, але ним допущені незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, наведенні прикладів; дає правильні відповіді на додаткові запитання	Практичне завдання виконане методично вірно з дотриманням вимог щодо виконання практичної роботи (малювання/ліплення, аплікація). Здобувач освіти чітко пояснює й обґрунтовує технологічну організацію процесу виготовлення виробу, складання конспекту/частини заняття, дає правильні відповіді на додаткові запитання викладача, але ним допущені незначні помилки

		щодо якості оформлення роботи в цілому
3 «задовільно»	виявив знання основного програмового матеріалу, дає поверхові, неточні відповіді на питання, на додаткові запитання, припускається помилок у наведенні прикладів. Здобувач освіти слабо володіє спеціальною термінологією, не зовсім розуміє значення і сутність основних категорій	практичне завдання виконане з частковим дотриманням вимог щодо оригінальності, індивідуальності і креативності, художньої виразності, якості оформлення роботи в цілому. Допущено ряд помилок. Здобувач освіти нечітко пояснює технологічну організацію процесу виконання роботи, відчуває труднощі, відповідаючи на додаткові запитання
2 «незадовільно»	здобувач освіти дає неправильні відповіді на всі запитання, передбачені екзаменаційним білетом, у наведенні прикладів і не може їх виправити, не знайомий з основною літературою; не розуміє сутності основних категорій; не дає правильної відповіді на додатково поставлені запитання	здобувач освіти демонструє низький рівень виконання практичної, творчої роботи. Не дотримується вимог щодо якості оформлення роботи в цілому. Допущено велику кількість помилок. Здобувач освіти не в змозі пояснити послідовність виконання роботи

10. Вид контролю та шкала оцінювання

Для освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» оцінки із дисциплін фахової підготовки та у разі інтегрованих курсів оцінювання здійснюється за національною шкалою та визначаються таким чином:

За національною шкалою
відмінно
добре
задовільно
Незадовільно з можливістю повторного складання

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Інтервальна шкала	Оцінка в балах за шкалою ECTS	Оцінка ECTS	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
				для іспиту, курсової роботи, практики
4,51-5,00	90 – 100	A	Високий (творчий)	відмінно
4,01-4,50	82-89	B	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
3,51-4,00	75-81	C		
3,16-3,50	69-74	D	Середній (репродуктивний)	задовільно
2,51-3,15	60-68	E		
1,51-2,50	35-59	FX	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно з можливістю повторного складання
0,00-1,50	0-34	F		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

**Шкала переведення середньозваженої оцінки
в оцінку за національною шкалою та оцінку ECTS та у
відповідність дванадцятибальній шкалі для ступеня
«фаховий молодший бакалавр»**

Середньозважений бал	Національна оцінка	Оцінка за 100- бальною шкалою	Оцінка ECTS
5,00	відмінно	100	A
4,95-4,99	відмінно	99	A
4,90-4,94	відмінно	98	A
4,85-4,89	відмінно	97	A
4,80-4,84	відмінно	96	A
4,75-4,79	відмінно	95	A
4,70-4,74	відмінно	94	A
4,65-4,69	відмінно	93	A
4,60-4,64	відмінно	92	A
4,55-4,59	відмінно	91	A
4,51-4,54	відмінно	90	A
4,50	добре	89	B
4,43-4,49	добре	88	B
4,36-4,42	добре	87	B
4,29-4,35	добре	86	B
4,22-4,28	добре	85	B
4,15-4,21	добре	84	B
4,08-4,14	добре	83	B
4,01-4,07	добре	82	B
4,00	добре	81	C
3,92-3,99	добре	80	C
3,84-3,91	добре	79	C
3,76-3,83	добре	78	C
3,67-3,75	добре	77	C
3,59-3,66	добре	76	C
3,51-3,58	добре	75	C
3,50	задовільно	74	D
3,43-3,49	задовільно	73	D
3,36-3,42	задовільно	72	D
3,29-3,35	задовільно	71	D
3,22-3,28	задовільно	70	D

3,16-3,21	задовільно	69	D
3,15	задовільно	68	E
3,07-3,14	задовільно	67	E
2,99-3,06	задовільно	66	E
2,91-2,98	задовільно	65	E
2,83-2,90	задовільно	64	E
2,75-2,82	задовільно	63	E
2,67-2,74	задовільно	62	E
2,59-2,66	задовільно	61	E
2,51-2,58	задовільно	60	E
2,5	незадовільно	59	FX
2,15-2,49	незадовільно	52-58	FX
1,85-2,14	незадовільно	46-51	FX
1,51-1,84	незадовільно	35-40	FX
0-1,50	незадовільно	1-34	F

Розподіл вагових коефіцієнтів оцінювання навчальної дисципліни

<i>Модульний контроль</i>	
АУДИТОРНА ТА САМОСТІЙНА РОБОТА	
ЗМ1... ЗМ3	
Лекційні, практичні заняття	Контрольний захід (контрольна робота, тестування, тощо)
T1, T2, T3 ... T11	T1, T2, T3 ... T11
Середнє арифметичне оцінок за національною шкалою	оцінка за національною шкалою
$k_1 = 0,7$	$k_2 = 0,3$

Вид контролю – екзамен

<i>Модульний контроль</i>		СЕМЕСТРОВИЙ КОНТРОЛЬ – (VIII сем.) – залік
АУДИТОРНА ТА САМОСТІЙНА РОБОТА		
ЗМ1... ЗМ5		
Лекційні, практичні заняття	Контрольний захід (контрольна робота, тестування, тощо)	
T1, T2, T3 ... T11	T1, T2, T3 ... T11	
Середнє арифметичне оцінок за національною шкалою	оцінка за національною шкалою	оцінка за національною шкалою
$k_1 = 0,6$	$k_2 = 0,2$	$k_3 = 0,2$

*Самостійна робота здобувачів вищої освіти може бути інтегрована з аудиторною роботою.

ЗМ1, ЗМ2 – змістові модулі

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів

k_i – ваговий коефіцієнт (викладач визначає особисто з урахуванням специфіки предмета)

$$\sum_{i=1}^n k_i = 1$$

11. Методичне забезпечення дисципліни

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Керівник образотворчого мистецтва в закладі дошкільної освіти» для здобувачів фахової передвищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта / укладач: Л.А. Беспалько. – Мукачево: ВСП «ГПФК МДУ», 2025. – 36 с.
2. Курс лекцій з навчальної дисципліни.
3. Методичні рекомендації до практичних занять.
4. Методичні рекомендації до самостійної роботи.
5. Навчальні-наочні посібники, технічні засоби навчання тощо.
6. Комплекс контрольних робіт для визначення залишкових знань з дисципліни, завдань для обов'язкових контрольних робіт.
7. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять.
8. Контрольні завдання до практичних занять, завдання для екзамену.
9. Методичні рекомендації та розробки викладача.
10. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів.
11. Інші матеріали.

12. Рекомендована література

Базова

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) : Держ. стандарт дошкільної освіти / затв. наказом МОН України від 12.01.2021 № 33. – Київ, 2021. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
2. Гнатюк М. В. Образотворче і декоративно-прикладне мистецтво (основи образотворчої грамоти) [Електронний ресурс] : навч.-метод. посіб. / М. В. Гнатюк. – Івано-Франківськ : Ярина, 2016. – 196 с.
3. Каньоса Н. Г. Теорія та технології розвитку дитячої художньої творчості дошкільників : навч.-метод. посіб. / Н. Г. Каньоса. – Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2015. – 188 с.
4. Комісарик М. І., Беспалько Г. М. Художня праця з основами дизайну : метод. посібник до самост. роботи / М. І. Комісарик, Г. М. Беспалько. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. – 116 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6776/Khudozhnya_Pratsya.pdf?isAllowed=y&sequence=1.
5. Матвієнко С. І. Методичні матеріали до лабораторного практикуму навчальної дисципліни «Художня праця та основи дизайну» : навч.-метод. посіб. / уклад. С. І. Матвієнко, Т. Г. Коломоєць, О. В. Лісовець. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 115 с.
6. Матвієнко С. І. Художня праця та основи дизайну : навч. посіб. / С. І. Матвієнко. – Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2016. – 201 с.
7. Пісоцький О. П. Основи образотворчого мистецтва та образотворча діяльність у дошкільному віці : навч. посіб. для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» / О. П. Пісоцький, Л. М. Пісоцька – 2-ге вид., доп. –

Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 162 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/2873/1/%D0%9F%D0%B8%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8_%D0%BE%D0%B1%D1%80_%D0%BC%D0%B8%D1%81%D1%82_%D0%9C%D0%90%D0%9A%D0%95%D0%A2.pdf.

8. Сухорукова В. Г., Дронова О.О., Голота Н. М., Янцур Л. А. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі. Підручник. За заг.ред. Г.В. Сухорукової. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 376 с. : іл.

Допоміжна

1. Берсенєва Л., Третьякова М. Навчіть дітей малювати // *Дошкільне виховання*. – 2004. – № 2. – С. 70–72.
2. Борисова О. Розвиваємо творчі здібності старших дошкільників у малюванні // *Дошкільне виховання*. – 2002. – № 2. – С. 12–13.
3. Горошко Н. А. Зображувальна діяльність у дошкільних навчальних закладах (малювання, ліплення, аплікація) : посібник / Н. А. Горошко. - Харків : Основа, 2007. — 224 с.
4. Горошко Н. А. Зображувальна діяльність у дошкільному навчальному закладі. Третій рік життя : посіб. для студ. пед. навч. закл. / Н. А. Горошко. — Харків : Основа, 2007. — 176 с.
5. Горошко Н. А. Зображувальна діяльність у дошкільному навчальному закладі. Четвертий рік життя : посіб. для студ. пед. навч. закл. / Н. А. Горошко. — Харків : Основа, 2007. — 176 с.
6. Горошко Н. А. Зображувальна діяльність у дошкільному навчальному закладі. Шостий рік життя : посіб. для студ. пед. навч. закл. / Н. А. Горошко. Харків : Основа, 2007. — 208 с.
7. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. – Київ : Академвидав, 2004. – 352 с.
8. Ільїна А. Малювання нетрадиційними способами // *Дошкільне виховання*. – 2004. – № 2. – С. 48–52.
9. Комарова Т. С. Образотворча діяльність у дитячому садку : програма та методичні рекомендації / Т. С. Комарова. — Харків : Ранок, 2007. — 176 с.
10. Котляр В.П. Основи художнього виховання дітей: навчальний посібник / П.Котляр. — Донецьк : вид-во «Ноулідж» (Донецьке відділення), 2010. — 223с.
11. Ланіна І. В. Образотворче мистецтво для дошкільнят (4-5 років) : метод. посіб. / І. В. Ланіна, Н. В. Кучаєва. — Харків : Ранок, 2012. — 96 с.
12. Ланіна І. В. Образотворче мистецтво для дошкільнят (5-6 років) : метод. посіб. / І. В. Ланіна, Н. В. Кучаєва. — Харків : Ранок, 2012. — 128 с.
13. Ликова І. О. Образотворча діяльність у дитячому садку : планування, конспекти занять, методичні рекомендації. Молодша група : метод. посіб. Для студ. пед. коледжів / І. О. Ликова. — Харків : Веста; Ранок, 2007. — 144 с.

14. Ликова І. О. Образотворча діяльність у дитячому садку : планування, конспекти занять, методичні рекомендації. Середня група : метод. посіб. Для студ. пед. коледжів / І. О. Ликова. — Харків : Веста; Ранок, 2007. — 144 с.
15. Ликова І. О. Образотворча діяльність у дитячому садку : планування, конспекти занять, методичні рекомендації. Старша група : метод. посіб. Для студ. пед. коледжів / І. О. Ликова. — Харків : Веста; Ранок, 2007. — 208 с.
16. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільних навчальних закладах : підруч. для студ. ВНЗ / Г. В. Сухорукова, О. О. Дронова, Н. М. Голота, Л. А. Янцур — Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. — 376 с. : іл.
17. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільних навчальних закладах [Електронний ресурс] : підруч. для студ. ВНЗ / Г. В. Сухорукова, О. О. Дронова, Н. М. Голота, Л. А. Янцур — Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. — 376 с. : іл.
18. Олійник Л. М. Зображуємо оточуючий світ : метод. рек. / Л. М. Олійник. — Харків : Веста; Ранок, 2007. — 136 с.
19. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посіб. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. — 360 с.
20. Рудницька-Юрійчук І. Особливості навчання предметному малюванню дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти // *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», «Психологія», «Медицина»). — 2023. — № 11(29). — С. 327–370.
21. Стан Т., Раковський А. Самчиківський розпис : навч.-метод. посіб. — Хмельницький : Обласний науково-методичний центр культури і мистецтв, 2021. — С. 30–53.
22. Суржанська В. А. Розвиваємо творчі здібності : метод. посіб. — Харків : Основа, 2007. — 112 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Білан О. та ін. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». — Тернопіль : Мандрівець, 2017. — 264 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/Bilan_Programa_Ukrdoshkillja_2017.pdf.
2. Білокінь Н. Петриківка [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://petrykivka.dp.ua/downloads/books/nadiya-bilokin-petrykivka/>.
3. Вікова спадщина традиційних художніх ремесел Яворівщини : матеріали наук.-практ. конф. — Івано-Франкове : НМЦ ПТО, 2016. — 80 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://npucenter.lviv.ua/wp-content/uploads/2020/04/2016-%D0%92%D0%86%D0%9A%D0%9E%D0%92%D0%90-%D0%A1%D0%9F%D0%90%D0%94%D0%A9%D0%98%D0%9D%D0%90-%D0%A2%D0%A0%D0%90%D0%94%D0%98%D0%A6%D0%86%D0%99%D0%9D%D0%98%D0%A5-%D0%A5%D0%A3%D0%94%D0%9E%D0%96%D0%9D%D0%86%D0%A5-%D0%A0%D0%95%D0%9C%D0%95%D0%A1%D0%95%D0%9B-%D0%AF%D0%92%D0%9E%D0%A0%D0%86%D0%92%D0%A9%D0%98%D0%9D%D0%98.pdf>.

4. Гарькава Т. Петриківський декоративний розпис : підручник. – Дніпро : Ліра, 2017. – 220 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lira.dp.ua/images/petrik%D1%96vskij-rozpis.pdf>.
5. Дещук А. Яворівська дерев'яна іграшка кінця XIX – XX ст. : конструктивні особливості та орнаментальні мотиви [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/23/18.PDF.
6. Комплекс матеріалів до проведення занять з образотворчої діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dnz10.ucoz.ua/biblio/maljvannja-n.v.jakovleva.pdf>.
7. Лампека М. Петриківська орнаментика на київській порцеляні // *Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки*. – 2013. – Вип. 5. – С. 272–279. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [\[http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmpmn_2013_5_45\]](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmpmn_2013_5_45)(http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmpmn_2013_5_45).
8. Навчальний посібник «Українська народна іграшка» для студентів факультету дошкільної освіти. – Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2017. – 122 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1771/1/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0%20%D1%96%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B0%20.pdf>.
9. Петриківка : альбом / вступ. сл. С. Бурлакова ; передм. А. Пікуша, Л. Тверської. – Дніпропетровськ : Дніпрокнига, 2011. – 232 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0B617YJCugap8dS1hbnM0VkFESUE/view>.
10. Українська художня кераміка середини XX — початку XXI століття : історіографія та методика дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nz.lviv.ua/archiv/2016-1/11.pdf>.

Автор

Леся БЕСПАЛЬКО

